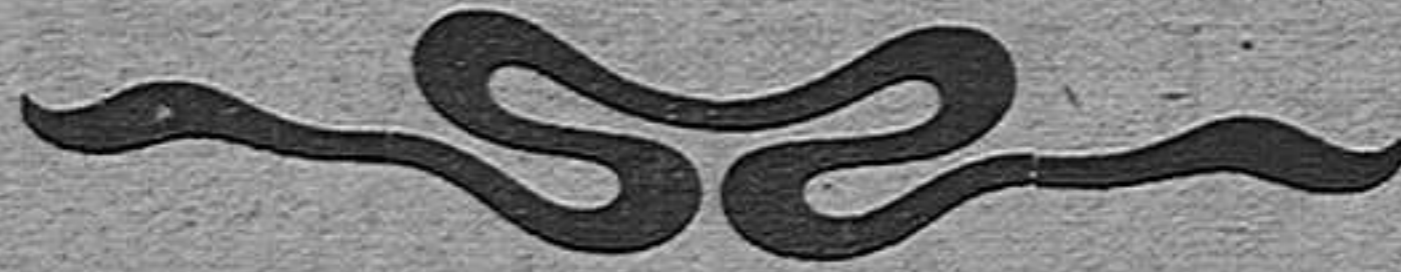

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

Surt els dies 15 i 30 de cada mes

Núm. 13

ESTABLIMENTS FARCY & OPPENHEIM

Societat Anónima Francesa am capital de **3,500,000 francs**

Cotilles C. P. a la Sirene

PARÍS - SAN SEBASTIÁN

Agent de venda: **Joan fonolleda, - 2, Pelayo, 2 - Barcelona**

CENTRE DE SEGURS I REPRESENTACIONS

Segurs de Vida—Incendis

Motors de gas—Dinamos

Bestiar — Cullites — Accidents, i tots casos del segur.

Olis pera maquinaria—Corretges i tot lo necessari pera instalacions de maquinaria

Automovils — Bicicletes — Motocicletes i tota mena d' accessoris

Paper d' estrassa

Dirigir-se a En **JOAN LINARES i DELHOM** o a En **MIQUEL VILLARRUBIA.—PALAFRUGELL**

Vins fins de Champagne

C. GAUHTIER & CIE

CASA FUNDADA EN 1858 — EPERNAY — FRANCE

Agent General a CATALUNYA: Joan Margarit Palli.--Palamós

ÚNICO LICOR Y ELIXIR

elaborado por los PADRES CARTUJOS
en la fábrica de la Unión Agrícola. — TARRAGONA

Exigir esta marca

De venta en Palafrugell: en casa de D. ANTONIO COMAS, colmado LA ALEGRIA y en los principales colmados de Cataluña.

Depositarario en Barcelona: FORTUNY HERMANOS, Hospital, 32

D. Tell

CIRURGIÀ - DENTISTA

St. Llorens, 12, 1.er

St. FELIÚ DE GUIXOLS

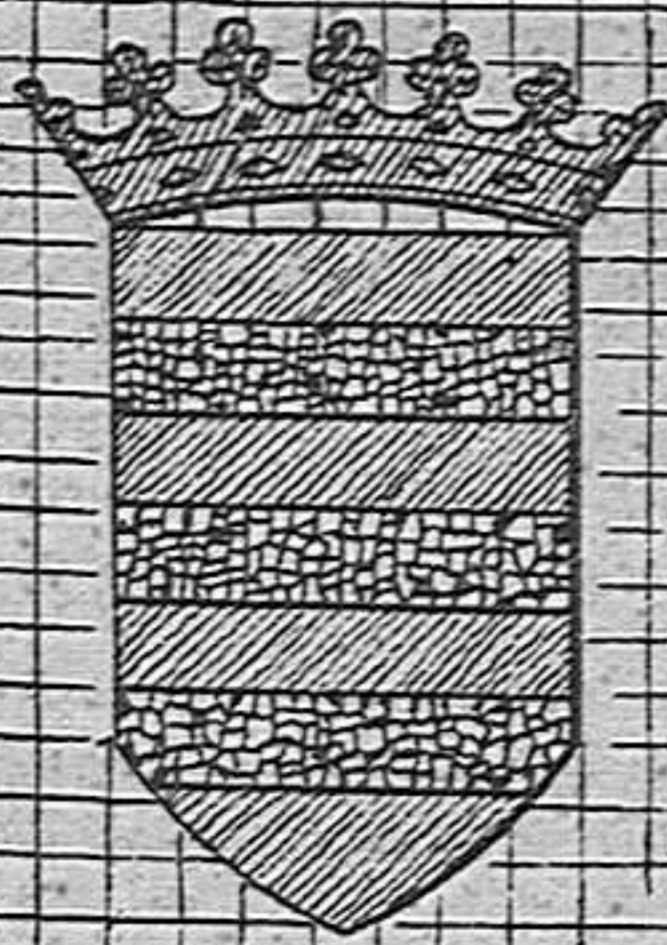
Assegura tots els treballs

propis de la seva professió

Tots els dijous a PALAFRUGELL

FONDA DE LA ESTRELLA

Palafrugell 11 Febrer de 1906

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

SUMARI: *Descobriments a Empuries*, per Joan Linares i Delhom.—*Lectures*, per Salvador Albert.—*Nephistópheles*, per Geroni Zanné.—*Tarja d'any nou*, per Josep M.ª de Sucre.—*On son els infants?*, per Miquel de Palol.—*Arrán de l'ona*, per L. Escardot.—*Bell jorn*, per F. Carreras Padrós.—*Aniversari*, per Narcís Serradell.—*Dos Amors*, per Antón Busquets i Punset.—*Folletí: Brand*, per Enric Ihsen, plec XI de la traducció Catalana.

Descobriments a Empuries

DESENTERRANT entre ls sorrals que tapen lo que antigament fou la ciutat d'Empuries, el senyor Ferrer, intel·ligent aficionat a la ciència arqueològica i empordanés entusiasta aimador de les grandeses de la nostra terra, ha tingut la sort de fer una hermosa troballa.

Heus-aquí com la esplica nostre volgut amic en J. B. Torroella, de Girona, en una comunicació que feu a la «Associació Arqueològica» de Barcelona, a la que pertany en qualitat de soci corresponsal.

Se tracta, segons sembla, —diu en Torroella— del descobriment dels vestigis d'un temple romà. Tot l'aspecte de lo aparegut ve a indicar probablement, la existencia del temple. La paret major lateral constitueix un dels anomenats *columbaris*, essent fet de formigó, i conté set forats de forma rectangular, am final i seccions semicirculars. L'alçada total dels forats o ninxos es de 65 X 40 centímetres, essent aquesta mateixa la distancia que separa uns dels altres; alguns d'aquests forats tenen una part tapada en la quina, segons s'ha pogut observar, hi han varies capes de cendres separades entre si per làmines de fang cuit, de menys d'un centímetre de gruix.

El paviment está a 1'45 metres de l'alçada dels forats i s troba format per un preciós mosaic de peces de marbre blanc am cenefes de colors, amalgamades les peces per un ciment en el que domina el maó molt. Es en extrém interesant.

Enfront del *columbari*, i descansant sobre l mateix paviment de mosaic, hi hà un bonic sarcófag de formigó vermellenc, que s trobá obert i plé de sorra, am nombrosos ossos humans; mideix 1'95 metres de llarg per 0'67 d' ample i 0'90 d'alçada total, tenint ses parets 0'10 de gruix. La tapa constituída per dugues peces, una d'elles am cornisa transversal, forma esquena d'ase, terminant els quatre ánguls en apéndix rodonejats vers a l' interior del mateix.

Lo que dóna especial caràcter de temple que perteneix indubtablement a l' época romana, es la rotonda central, que, segons sembla, degué contenir una ara o la estàtua d' alguna divinitat pagana; son pis se troba uns 40 centímetres més amunt de lo restant edificat, i segurament estava format també per mosaic, doncs, conserva encara un formigó semblant al que serveix de basa al mosaic del *columbari*. Al centre de la rotonda apareix com un pou bastant fondo, obert en anteriors escavacions.

La part oposada a la rotonda está intercep-

tada per una gran aglomeració de terres, sobre les quals existeix actualment una vinya de propietat particular.

Com se veu, es troballa d'importància la darrerament feta, i es de remerciar an el dit senyor Ferrer lo cuidadosament que la tracta i la conserva.

Si no fossim a Espanya, on sols se dona importància a les coses frèvoles i mesquines, l'Estat hauria ja concedit la subvenció necessària pera que continuadament poguessin fer-se les excavacions a Empuries, fins a lograr desenterrar la antiga ciutat grega que jau devall d'aquells sorrals.

Avui que, sortosament Catalunya conta ja am majoria de Diputats vera representació del país, jo m'atriveixo a pregar am tota l'ànima an els Diputats catalans, que s'posin d'acort i presentin l'oportú projecte de llei pera que siguin concedits els cabals necessaris pera obra tant importanta.

La «Associació Arqueològica» de Barcelona que conta am persones de reconeguda competència, crec jo que si se li proporcionessin els medis materials, joiosa s'empendria aquesta tasca.

A la mà queda, doncs, dels Diputats catalans. An ells trasmeto jo mon pré.

I per si ma veu no arrivés fins a les altures on viuen els representants que Catalunya té a Madrid, jo m'permeto cridar la atenció an els Diputats provincials. Molt fácil li fora a la Diputació el destinar cada any una quantitat pera fer excavacions a Empurias.

No esperém que vingan els estrangers a fer-les i sens emportin el ric tresor arqueològic soterrat a pocs kilòmetres de La Escala.

JOAN LINARES I DELHOM.

Lectures

La Moral en el Teatre

EMILI TINTORER

EN aquest llibre se tracta de quelcóm que val la pena... o millor dit el gust d'esser meditat. I a l'ocupar-men, encara qu'una mica tart, crec arribar a temps, ja que obres com la den Tintorer no porten *pressa*, puig si es que *passen*, passen a poc a poc com les causes que les motiven, com els elements que les integren, donant-les-hi un caràcter d'actualitat lamentable. Baldament no hi hagués motiu, ni ocasió per escriure-n de llibres com aquest! Foren millors la societat i l'art i tots en general hi guanyariem.

L'obra den Tintorer no m'interessa pas precisament com obra literaria. L'escriure bonic es una

habilitat *apreciable*; el pensar just es una aptitud *preciosa*. Pera mí pesa més un gram d'idea que cent kilos de forma. Bé están els aixarops en medicines pera criatures; la gent «d'enteniment» que vol gurir pensa més en l'efecte qu' en el gust.

En Tintorer que, en el seu llibre, apunta a l'escenari i tira als espectadors, considera algunes obres del teatre nacional i extranger baix el punt de vista de la Moral qu' ell té per acceptable. I com que la Moral per ell admesa no es la Moral més corrent, titlla d'immorals determinades obres generalment—*vulgarment*—recomenades per llur moralitat. En cambi d'altres, a la llum del seu criteri, resulten profundament morals.

Inclou en la segona categoria, entre altres, el *Jesús de Nazareth* den Guimerá, el *Tartuffe* den Molière, el *Brand* de l'Ibsen, *Els Teixidors de Silesiaden* Hauptmann; la *Realidad* den Galdós, l'*Honor* den Sudermann; la *Senyoreta Julia* den Strindberg i la famosa *Zaza* «drama íntim i punyent que s' desenrotlla en el cor d'una dona quin sol delictes es estimar massa» com diu en Tintorer.

Veus-aquí algunes de les obres que té per immorals: *La Dama de las Camelias* den Dumas (fill) «perque ni psicològicament té cap consistència, ni artísticament se sosté», *La Resclosa* de l'Iglesias, referint-se a la escena final del primer acte que califica de sobrera, falsa i efectista; tot el Teatre de l'Échegaray «romàntic, convencional, hipòcrita i pernicios» i l'*immortal* Tenorio d'en Zorrilla.

Fa remarcar en Tintorer qu' aquesta darrera obra no ha sigut seriament titllada d'immoral per cap crític, alegint que cap pare de família ni cap marit discret ha posat mai reparo en deixar-la veure a sos fills i muller. I s'pregunta «per qué?» responent-se ell mateix: perque es una obra d'èxit, superficial, lleugera, que cap testa buida s'ha atrevit a criticar.» Explica en Tintorer l'èxit del Tenorio per sa propia immoralitat, i fa la següent, justa síntesis del drama: «Es, diu, la personificació, la expressió concreta i cínicament embellida dels defectes, vicis i males arts d'un poble o d'una raça exageradament imaginativa.» No es menys exacta aquesta observació: «Quin es l'espanyol que no se sent contínuament *Tenorio* i no veu en aqueix tipo meravellós l'ideal concret de la felicitat suprema? Desde l'*Tenorio* dels aristocràtics salons fins al *Tenorio* del poblet de l'alta montanya—*corrido* d'envelat—en tots els ordres i estaments socials el tipo es abundantíssim. *El rei de los salones* i *director nato de cotillón*; el *duelista* empedreït; el *mija doneta* gomós de l'alta burgesia, el dependent de botiga freqüentada per *encopetades* dames; el barber grandiloqüent i l' *moço* de café pretensions; el sabater de la marquesa i l' *carnicer* del gran senyor; el gitano, sultá de la tribu, d'estisores llestes i monumentals; el valent de punys forts i navaja lluenta; el *guapo* de poble, d'ulls negres i posats indecisos; l' *aixerit* del barri; el *maco* del recó, etz... tots ells son variants i resultants més o menys estantiços del *Tenorio* llegendari.»

Tot l'article dedicat a l'estudi del *Tenorio* es una veritable filigrana. Publicat en la revista *Juventut*, sa lectura m' donà ganes de coneixer els altres de la col·lecció inédita. I vaig pregar au en Tintorer que ls publicqués aplegats en un volúm; vaig pregar-li repetidament fins qu' reabsorbint per un instant aquella indefinible rialleta propia —si bé indigna d' ell—me prometé formalment publicar el llibre.

El *vaudeville* i el *généro chico* son tractats per l'autor com se mereixen.

El *vaudeville*, segons ell, no arriba a esser un veritable genre dramàtic, poguent classificar-se entre aquells espectacles que com els putxinel·lis, els quadros vivents, la pantomima, la coreografia, son una mena d' «aditaments o ramificacions» de l'art dramàtic; i l' considera, en un concepte enlairat, essencialment immoral per lo que tè d' absurd i de fals. «Els vicis i ls defectes nacionals per excel·lència troben en el *vaudeville* un estimulants i una veritable apologia; i de la mateixa manera que l' *Tenorio* fa que tot-hom se senti valent, pendent i calavera, el *vaudeville*, més xistós, fa que tot-hom se senti graciós, espabilat i *corrido*; fa que la imaginació ja naturalment bullenta dels pobles meridionals s' exciti encara més, i que totes aquelles ridiculeses, totes aquelles extravagancies, totes aquelles visions fantàstiques, acudits, gracies i xistos que tan a l' inrevés tradueixen la realitat de la vida humana, se prenguin massa en serio i s' propaguin entre l' poble incult com un veritable contagi que l' perverteix de dia en dia, afalagant i fent simpàtics aquells vicis i defectes capdals en el mateix poble... Facilmènt se comprèn lo desastrós que té d' esser pera ls esperits febles l' acostumar-se a mirar constantment amb un semblant criteri lleuger i frèvol totes les manifestacions de la vida, incloses les més series i transcendents.» D' un modo irrecusable, demostra en Tintorer la immoralitat de *La Dame de chez Maxime*, «un chef d' œuvre dintre del genre.»

El *généro chico* li sugereix conceptes atinadíssims. Declara que no pensa entretenir-s'hi perque «està fent les últimes extremitats» i no obstant esmersa en fuetejar-lo vintisis pàgines. Certament no mereix tant, si bé mereix molt més la gent estúpida que concedeix honors de *gran* al *généro xic*, omplenant de gom a gom les sales d' espectacles on fa l' plaça aquell ridícul gastament... que no acaba de gastar-se perque per ell gasta l' públic barroer i ximple. Pot ser menys de vint-i-sis paraules foren suficients per condemnar-lo, i vint-i-sis volums no foren prou encara per estigmatizar la frevolitat morbosa dels molts consumidors d' aquell genre estantís i averiat, servit a porcions com vianda d' hostalot. «La seva única gracia, diu en Tintorer, consisteix sempre en el *doble* sentit.» Pot ser am més exactitud diria en la *falta* de sentit.

En Tintorer penetra també en els cires, encara que rés tinguin que veure am l' art dramàtic, i n' patentisa la immoralitat.

En ells se donen espectacles que corrompen les costums, deprimeixen l' ànim i desperten la bestia que dormita en el fons del ser humà.

L' article titulat «Dels actors i de la presentació escènica» esverament interessant. Son moltíssimes les obres qu' han sigut qualificades d' inmorals precisament per la falsa interpretació que les hi han donat els actors i la pésima presentació am que les han servides al públic els directors d' escena i empressaris. Algunes d'elles haurien passat sense protesta de ningú si haguessin sigut ben interpretades.» Refereix en Tintorer—entusiasta admirador com el qui més de l' Ibsen—que la primera obra del famós autor noruec que conegué fou *Nora* que vegé representar al teatre de la Gran Via i confessa que n' eixí burlant-se de l' autor i preguntant-se si *allò* era la obra d' un home tingut per geni! De la mala impressió den Tintorer en fou causa la execució i la presentació escènica, am dugues detestables.

Una mala interpretació per part dels actors pot donar un caràcter d' immoralitat a produccions eminentment morals.

Pera demostrar-ho repren en Tintorer l' estudi d' algunes de les obres referides més amunt; entre elles, el *Jesús de Nazareth* den Guimerà, el *Tartuffe* den Molière, el *Brand* de l' Ibsen, l' *Honor* den Sudermann. També fa esment de *Zazá* que interpretat per la Mariani resulta «bon xic vert» per la Pino «repugnant» i executat per la Rèjanne en cambi, *Zazá* es la dona verament, fonament enamorada, no la *divette* lleugera, la *cocotte* vulgar que d' ella fan l' actriu italiana i la espanyola.

Les pretencions, ignorancia i avaricia d' actors i empressaris deixen indefens l' autor si es que no l' posen en ridícul.

L' autor honrat que vol fer obra intensament humana i observa amb atenció la vida i estudia fonament les ànimes i esprém el seu cervell curull d' idees pera fer-ne rajar la gota de veritat pura i diáfana sense barreja d' elements extrany—guarnicions d' oripell, convencionalismes seductors d' esperits fàcils que la moda de torn despòtica reclama—aquell autor es obligat a passar per les baquetes de la cèga inconciencia, de la pretenció inagotable dels actors i de la avaricia asfixiant dels empressaris, essent naturalment sentenciat per mentider i estúpid mercés a les falses traduccions dels seus *intèrpretes*....

Els actors concients magnifiquen les concepcions dels grans autors, fent ressurtir, il·luminant-les amb esclats de geni, les diafanitats puríssimes, fins les més recòndites, de la obra.

Mallauradament els grans actors no tenen el gran públic perque l' gran públic te ls seus petits actors. Aquets petits actors, bufons rastrers del despota insensat, li donen lo qu' ell vol, embolcallant-li am violades gasses d' art convencional, de ficció pura, fent-li oblidar aixís per uns instants les «impureses de la realitat» que l' mortifiquen, perque no sab fruir-les ni compendre-les.

I que dirèm pera dir-ho tot i bé d'aqueix estol d'embraucadors impúdics, orfes de conviccions i idees propies, assedegats de gloria *teatral* qu'escruien sense escrúpuls pels histrions ridículs de la *Massa*, sacrificant la veritat de la obra a llurs males costums incorregibles, a llurs pecats d'*origen* qu'ells, els immorals inspiradors, nomenen «facultats»?

Mentres triomfen ells *sorollosament* en la sala d'espectacles, la Veritat ofesa i maltractada plora silenciosament a fora. Aqueixos saltimbanquis de l'art converteixen la noble gran tribuna de la Idea—qu'és el Teatre—en plataforma repugnant de circ....

Mereixeria algunes pàgines en el llibre d'en Tintorer lo que podríem dir-ne la *Moral en el diàlec*.

Considerades baix aquest punt de vista algunes, pot-ser moltes de les obres tingudes per *morals*, presentarien trets d'immoralitat manifesta.

No consisteix aquesta tan sols en l'acció, en lo que fan els personatjes, ni en lo que diuen, ni tampoc en les paraules qu'usen. Consisteix també i principalment en el procés il·lògic de lo que *manifesta* un personatge, i en la falta d'*íntima* connexió entre lo que s'*manifesten* els uns als altres. La major part dels diàlecs qu'escoltem en el teatre son—parlant matemàticament—barrejes capritxoses de termes reals i imaginaris entre ls quals es impossible establir una veritable equació de solucions exactes i positives.

Influeixen en la mala qualitat d'aquells diàlecs:

1.er La elecció desacertada de l'assumpte que engendra i desacert en els medis d'expressió.

2.^{or} La falsa visió de les idees secundaries i de llurs relacions dintre la unitat de la obra.

3.er La funesta mania de fer plorar o riure o aplaudir per força, quan no d'espatarrar amb extravagancies ignocentes.

4.^t La temensa de pecar de «curt» ó de «llarc» de «concentrat» ó de «diluit» atenguent-se als cànons establerts pel respectable públic que de tots modos si no s'adormis de tip, badallaria de gana.

En casos nombrosíssims una exclamació punyent, una frase bonica un dialec pintoresc son altres tants atentats contra la Veritat. I son molts els qui cometen delictes consemblants am premeditació i alevosia...

Quan existeixen *solucions de continuïtat* en el dialec, per molt d'art que s'esmersi en rejuntar les peces, les soldadures se coneixen sempre.

No hi pot haver veritat en la obra—qu'és la síntesis—si no hi ha exactitut en el diàlec—qu'és el anàlisis.

Les incoerencies que nota l'ull expert en el diàlec de certes obres d'èxit, nacionals i extranyeres, traieixen la falsetat de situacions aplaudidíssimes mal sostingudes per simples puntals retòrics.

La regeneració de l'art dramàtic ha d'arrencar principalment de la justesa i pulcritut del diàlec.

Aquells dels dramatures qu'aspiren al dolç apellatiu de «naturals»—altrament dit, vulgars i carrinclons—se mouen constantment per assolir-lo dintre un cercle de formes consagrades per l'abús, i d'aquí vé que solzament expressen idees xorques, esquifides i sentiments hipertrufats que cauen de vellesa i fan pudor de mort.

Les obres qu'en aital ambient d'infecciosa rutina se nodreixen, com poden esser bones, sanes, *trascendentals*, triomfadores del present i conqueridores de l'esdevenir?

SALVADOR ALBERT.

Mephistopheles

*Sos ulls el dubte son, ses celles l'ironia,
la befa es son parlar son gest la traidoria.
Quan riu la joia fon i gela l'entusiasme.
Es magre, esquerdalenc, tot ell es un sarcasme.*

*Evoca de l'infern el festival selvatje,
del clàssic mon de Homer el lluminós miratge.
Torba ls sentits del pur, del feble y del pervers,
i trenca com un vas de vidre l'univers.*

*Mès té quelcom de bo; per Faust es font de vida,
es ell qui li assoleix la verge Marguerida,
la verge qui somriu com un arcangel ros.....*

*... la verge divinal de perfumades trenes,
qui encen primer la sang impura de les venes
i guanya l'cel després pels pobres pecadós,*

GERONI ZANNÉ

Tarja d'any nou

*Alcèm els ulls a la claró de l'any
que s'aixeca, radiant per sobre nostre---
que si l passat ha estat un desenyanç
no per xó, empenedits, baixèm el rostre!*

*Nostre ideal es gran: no hi ha cap sostre
que pugui fer decreixe el nostre afany:
si cada hú en son treball l'esperit mostre
de l'arbre immens del mon serém un tany.*

*Es fadigós i llarc nostre viatge.
Calen seny i braó. Dona-ns coratje
força nova qu' esclates bategant!*

*Am la pensa serena i redimida
amunt, amic, per l'Ideal de Vida!
Qui sigui prou valent marxi al davant.*

JOSEP M.^o DE SUCRE

1 Janer 1906

¿On son els infants?

Pera en X. Monsalvatje.

Jo he passat avui, en la foscor quieta de la nit boirosa, pels carrers misseriosos de la vila anémica.—(¿No ho fa que ho sembla anémica nostra ciutat eternament otomnal, de carrers foscos, de muralles grises, de montanyes leproses, de espectrals siluetes de temples tentaculars?)—he passat pels carrers misseriosos i en el llindar de una porta més negra que ls carrers, una dona arrupida, més negra que la porta, ha descreüat ses mans blanques, molt blanques, i alçant el rostre pàlit, esblaimat, tísic, ha dit algunes paraules am veu aiguarentosa, i ha desclós, lascivament oferidora, una esquerda de llum roja, de petroli.

Aquella veu n' ha despertat un' altra més enllá, amb igual tó, amb igual cantincela monótona, i un' altra, i un' altra encara, i he vist una, dugues, tres esquelles de llum roja, de petroli. En el carrer ha flectomat una veu ignorada, una má borratxa, nerviosa, avurrida, ha esgarrapat planyivolament una guitarra.

I jo he sentit tot el contrast de la miseria.

Mirèu: quan hi passava, qualche volta, era a plé sol, i d' aquelles portes diformes, n' exien sardanes d' infantons mig nusos, de cares despentinades, enriollades, terroses; ¡oh, i que n' hi havien! quina diversitat de gestes en ells, de veus, de mirades ¡ben a pleret hagueren fet tria entr'ells, Murillo pels séus arcangels, Lombroso pels séus infants presidaris!

I no hi havia pas cap dona, entr' ells, de mirada sospitosa, de visatge provocador: Els vells, dos o tres, hi reien orgullosos: i eren no més que per ells els pianos cridaners, cascabellins, que balsejaven com energúmens.

¡Oh, els infants; que inconscientment jugaven en sa miseria! Per aquells dies, allí, en aquell barri oblidat, maleít, era on més clar lluía el sol, més alegre, més incitantment alegre....

I m recava, avui, intensament, l' haver passat pels dominis dels infants: jo he sentit una soletat esfereidora, he comprés buidors en els interiors fastigosos de lascivia inútil i una pregunta, com un enigma méu rebelat en mi mateix, ha fet dir-me, ¿on son els infants?

On son els infants? ¿No han pas sigut tots ells una il·lusió de Sol?

Jo recordo haver sentit a dir que una vegada un pobre moixonet (¡oh la silenciosa tragedia que fins allí, degué portar-lo!) quedá adormit arraulit al marxa-peu de la porta:

que una claror ruenta li ratllava els cabells desde un alta finestra oberta; que algú que passava l mirá compassivament i amb un colp de roc llensat amb ira an-e la finestra, aturá un riure enfarfegat, alcoolic: però jo nom puc imaginar a cada porta una raimada de infants adormits, tots sota una por mateixa: no hi son.

¿On son, doncs, els infants? Ells no poden, tampoc, dormir en son lletet clar a frec del borratxo grinyolar de l'acordeon o l'incoherent jemec de la guitarra exótica, i molt menys, aprop d' aquelles boques maternals, que poden haver-se oblidat dels petons séus, —els quins vibren encara sota la carminosa pintura dels llabis d' ells— i riuen i beuen i reneuen i besen fortament, brutalment allí a la vora.

On son els infants?

M' ha espantat l' idea d' una inclusa, freda, blanca, espaiosa, simetrica, de amples sales ressonantes, de patis soleiats vorejats de acacies malaltises: m' ha espantat l' idea de rengleres de nens, vestits de blau, disciplinats, tots ells tristos escrofulosos raquitics i com una lluminosa visió, he recordat les cigonyes sabies, que duien, de nit, en els contes blaus de fades, els infants dels pobres, an els palaus dels prínceps, i jo he mirat l' espai aclarit per una lluna velada per la boira, sense trobar-hi la negra silueta de l' au escamarlada.

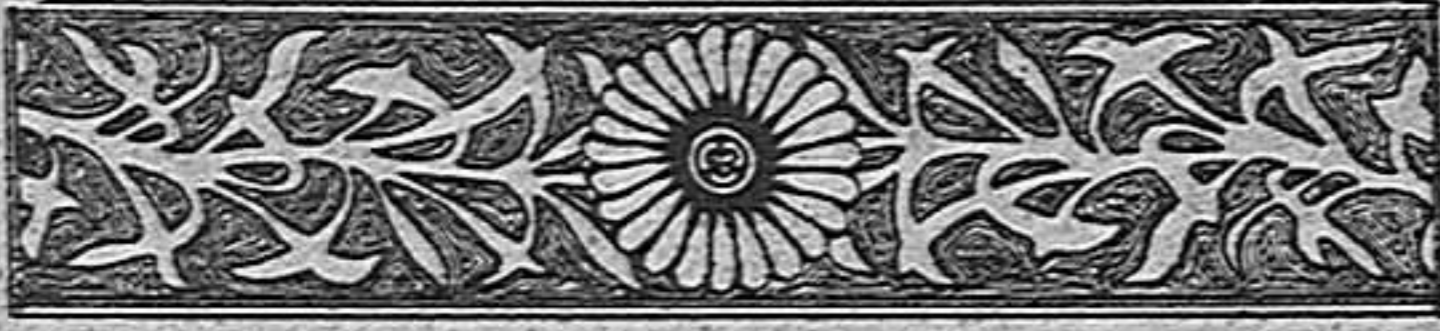
¡Oh, els infants! ¿Es que havien sigut, ells, una il·lusió de sol allavors?

—Passeu-hi, passeu-hi vosaltres, els qui no coneixèu més lascivia que la dels vostres salons plens de mirades temptadores i anécdotes picaresques, per la brutalitat del vici d'aquestes barriades tristes, pobres, de dones que us cápten instintivament; perque sí, perque passeu a vora d' elles, no n' hi coneixereu pas cap de visió d' infant, no n' hi sentireu pas cap d' eco de petites rialles.—

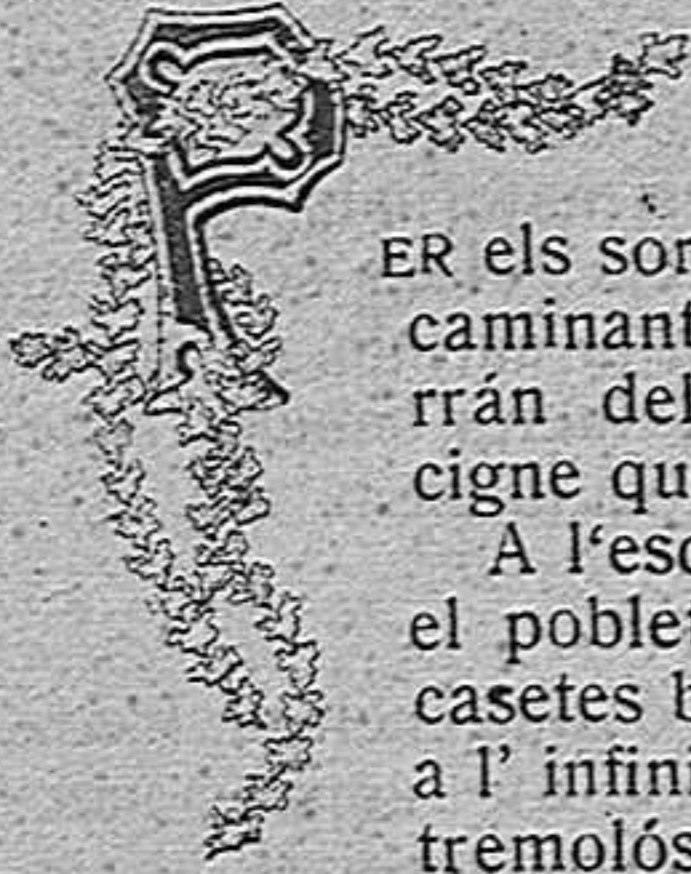
Es als mig-dies de festa no més que hi floreixen les alegries....

¿On son doncs els infants?

Jo he volgut servir la obsesió méva, jo haguera trobat la solució en un lletet blanc; ple de somnis i somriures, dintre un interior cualsevol —aquelles cambres closes, davant de les quals, instintivament, inconcientment passeu poc a poc, de puntetes,— pero no he volgut trobar-la; i, més que mai, en el conte blau de la vida, he vist la necesitat de la cigonya sabia, de la au espectral benefactora, que, tota lluminosa de nuses d' infants, fuig de les viles anémiques miseroses, camí de la Lluna pàlida, maternal, enamorada....

Arrán de l'ona

PER els sorrals tous de la platja, va caminant la parella isolada, arrán dels breus plomíçols de cigne que capcen les onades.

A l'esquerra, ha deixat enrera el poblet de pescadors, am ses casetes blanques; á sa dreta, fins a l'infinit s'extén el gran satí tremolós de cambiants de nacres, enfosquit-se en la ratlla de l'horitzó—am tons suaus d'un rosat moradós.

Allí, lluny, davant de la parella, —sobre aquella platja on vé a morir la serralada, els peus en la mar blava,—s'ageu un altre poblet costá, ben blanc, ben gai, matisat d'ors i de roses, tot encès de galtes per la claror de posta.

Més enrera, la parella ha deixat els rengles quiets de les barques pescadores, quin repós sobre la sorra flaira el quitrà i les algues; i caminant, caminant, les llargues i primes ratlles brunes de les xarxes exteses, i els crits alegres de la mainada que xapolleja vora l'aigua arremangada de cames i cuixes, sense por del fret; Quin bó dóna veure-ls els petits llops de mar corrent am dalé al darrera de l'onada que s'allunya mar endins fonent-se en ses besones—i girar-se am riures perlats i cridories folles, de cara a la platja, fugint, estrafent la por quan veuen atansar-sels-hi, cargolant-se en capgirells de verdes transparencies de vidre fós, l'altra onada que s'acosta grontxant-se majestuosament, i vé á descapdellar voluptuosa l'ample randa de ses bromeres blanques que s'enfilen sorra amunt, planes i acariciantes com grans besades d'amor en carn cobejada!

En la sorra róssa, resta imprés el llarguíssim rosari de les petjades de la parella,—un poc allunyades les unes de les altres. Les de la dóna, xíquies, menudes—com de nin al costat de les de l'home—ben arrán de les petites ones, com si s'entís més atreta qu' ell, vers l'infinit d'aquella aigua serena, d'aquell horitzó rosat, dolçament trist com un repós de tórtora.

I va parlant-se, la parella; descapdella en amistosa confiança la volguda troca dels records d'altres temps, en que *no se sabia*; recordances d'altres amors, de somnis trencats, de somriures finits en llágrimes de plors acabats en rialles, de passades tristesses, de joies finides, d'il·lusions foses, perdudes... retrobades ara.

No parla de son amor, la parella, més l'escolta arréu, en tot lo que l'envolta; el véu escrit en cada color d'aquella paleta sublim del cel del mar, de la llunyana montanya...! i ni s mira, la parella enamorada! Més ell, en els cambiants de les onades hi véu les verdors blavenques dels ulls aimats que li prometen ventures i tendreses mai fruites; i ella, en el dolç murmuri de les ones, hi sent la cançó de aquell amor pregon qu' ara els llavis volguts no li diuen, més dintre el que se sent viure com en un nimbe sant.

L'horitzó s'agrisa enfosquit-se; va perdent sos tons cálits que s'apleguen tots a ponent en gran orgia d'ors. Vora la platja les ones se pinten de suaus colors de rosa, i allá enfront, el poblet llunyá de blanques cases; va cobrint-se d'una lleu boirina blava, con suavíssim vel de somni.

Sobre el gran záfir del mar, entre voladuries de gavines, van arribant les barques, rasant l'aigua com grans aucells lleugers que duguessin oberta una sola ala. Les veles, qualcunes venint d'amplada als darrers raigs de la posta que les frapa, apareixen d'un blau lluminós, com gegantines espines escapçades d'un roser de néu; les altres,—més llunyanes—passen sense aquelles clarors immaculades, com cignes silenciosos, bruns i tristos.

Al girar-se, per desfer el camí seguit tot al llarc de la platja, la parella resta muda, com encantada davant d'aquella nova visió de bellesa estranyes. El poblet qu' havia deixat enrera blanc i rialler, es esdevingut negre, tot negre; i ses siluetes se retallen en tinta de xina sobre un fons ataronjat,—hermosísim plafó d' or pur.

Les barques que reposen en la sorra, també son totes negres, sense detalls; i en filigranes negres se dibuixen les cordes i ls pals sobre la transparencia daurada.

¡Un estel! fá l' home.

¡Un altre! respón ella després de resseguir per la volta blava el camí dels esguards ben aimats.

I amdós s' adrecen un somriure.

L' or s' esblaima; se fon com brasa que s mor. Del sí invisible de les siluetes negres, n' ixen tot d' estrelletes rojes: son els llums de les llars, els fanals de les barques quietes sobre la sorra.

serveixi més que per llenya. Se tracta solament de que quedi dintre la família.

BRAND (fent un pas vers ella)

I sí, tot al contrari, a mi m'plagués de tirar-lo als quatre vents?

LA MARE (recula vacilant)

Dissipar el resultat de tota ma vida d'escrava, tot lo que m'ha corbat l'esquena, tot lo que m'ha emblanquit la testa?

BRAND (baixant lentament el cap)

Sí, dissipar-ho tot!

LA MARE

Dissipar-ho tot! Prò es la meu' ànima que llençarles al vent!

BRAND

I, si malgrat tot ho faig? Sí, una nit, quan dormiràs el son de la mort, m'apropro al llit on reposaràs, a la llum d'un blandó, el llibre dels psalms a les mans, si busco, palpo, i escudrinjo per tot, retirant l'un després de

l'altre tots els valors del tresor, si agafo l blandó, sí....

LA MARE

(Apropant-s'hi tota sobresaltada)

D' aon te venen aquestes idees?

BRAND

D' aon me venen? Vols que t' ho digui?

LA MARE

Sí.

BRAND

Me venen d' un record d'infantesa que jamai s' esborrarà. La meva ànima ressent encara l'impresió d'horror que ns feu la vista d'un llavi operat. Era un vespre de tardor. Mon pare era mort, tu estaves malalta, enllitada. D'esquitllentes jo anava a la habitació ont ell era exposat. Un ciri encés llumena sa blanca. cara Arrupit en un recó li mirava aguantar el llibre dels psalms. Lo que m'estranyava més era que dormís tan profundament, i qué l puny hagués esdevingut

tan pàlit. En l'aire hi havia flaira de roba mullada. Tot de cop vaig oir passos damunt del replà. Una dòna entrà sense veure-m i s dirigí de dret vers el llit. Va començar a palpar, a escuadrinyar, separà l cap del mort, sorlí primer un plec, després d'altres, i s posà a comptar tot mormolant: «Aixó no es pas tot, aixó no es pas tot.» Llavors enfonzà les mans dessota l matalàs i enretirà un paquet fortament nuat. Encarniçant-se amb els nusos trevallà am sos dits febrils, acabant per obrir-lo am les dents. I, de nou, escudrinyà, trobà altres paquets i s posà a comptar tot mormolant: «aixó no es pas tot, aixó no es pas tot.» Allavors vingueren llàgrimes, pregaries, planys i imprecacions. Rastrejava, els recons, els descobria i depressa s'hi llençava, amb una alegria ansiosa, com un voltor damunt sa presa. A la fi, havent-ho vuidat tot, s' allunyà amb el pas d' un malfactor que l porten al suplici. Emportant-sen dintre un tros de drap vell tot lo qu' havia arreplegat gemegava tot baix: «Vet-aquí doncs tot lo qu' hi havia.»

LA MARE

Jo n' esperava molt més. El poc qu' hi vaig trobar, ben car l' he pagat.

BRAND

Am quina condició?

LA MARE

No n' hi ha més qu' una. No deus jugar-te la vida. Cal esser el guardià de la raça com ho han sigut de pare a fill fins a tú. Aixó es tot lo que t demano. Vetlla que res no sigui perdut, ni separat, ni partit. Aumenta o nó ton patrimoni, es cosa téva. Més lo que cal absolutament es que s conservi en tes mans.

BRAND

Primerament, vull fer constar una cosa: desde mon infantesa m' has vist insotmés. No he sigut mai un fill pera tú, ni tú una mare pera mí. Es aixís que jo m' he fet gran mentres que ls téus cabells s' esblanquefen.

LA MARE

No t demano pas caricies. Sigas com vulguis, que no tinc pas el cor tendre. Pots ser dur, esquerp, i fret com glaç. Estic ben coraçada i aixó no m' importa gaire, am tal de que conservis el patrimoni encara que no t

ríes pogut endur-ten el meu bé; no ets tú el darrer de ma raça? no ets mon fill, ma carn i ma sang, el coronament d'aquest edifici que jo he construït peça per peça? Sigas fort i conserva-t. Cuidado am la téva vida. Un herreu te l dever de viure. I tu heretaràs de mi un dia ....més tart.

BRAND

Comprenc! Es doncs per aixó que veus a mi am les butxaques plenes?

LA MARE

Com! fill meu, ets boig. (Reculia) No t'acostis pas o faig corre l bastó. (Endoleint-se) Am que penses? Cada dia m faig més vèlla. Tart o d' hora caldrà baixar sota terra. Llavors tú tindrás tot lo que posseixo. Ho trobaràs tot comptat, pesat. No tinc res sobre meu, tot es tancat allà baix. No es pas gran cosapròaquell qui ho heretarà. no serà pas un miserable. Apa, estiga-t a distancia. Et prohibeixo d'apropar te. Te prometo de no amagar un sòu de faissó que nos puguireretrovar. No amagaréres dintre la paret, ni sota una pedra, ni sota l sòl. No, fill meu, tindrás la herencia entera, tú, i ningú més.

BRAND

Més car que no t creies, allò t' ha costat el cor de ton fill.

LA MARE

Tampis, no es d' avui que s cambia l' ànima per els bens de la terra. He començat per pagar-me un preu més gros encara. També crec qu' he venut ma vida per res. En fill lo que so donat no ho he tornat a veure mai més. I am tot aixó m revé a l' esperit com qualque cosa de lleuger i de brillant, de bell i de bestia a la vegada. No se casi bé lo que aixó era. La gent ho anomena amor. Me recordo d' haver ben lluitat. Me recordo del concell de mon pare: «Deixa aquest fill de jornalier, pren l' altre, sense mirar son aire ruf. Té un bon cap i sabrà doblar lo que té:» Vaig fer-ho, i vegí que m' havien enganyat. Mai arribà a doblar sos cabals. Ningú sinó jo, després de sa mort, he arreplegat i estat viat tant qu' avui la cosa es casi feta.

BRAND.

Molt bé. Prò diga-m, ara que ets a la vora

LA MARE (irregant-se ls ulls)

All Tota aquesta llum vos menja ls ulls.
No s pot distingir un capellà d' un pagès.

BRAND

A casa, no he vist mai sol desde la caiguda de les filles fins al primer cant del cu-cut.

LA MARE (sompient)

S' està bé allà baix. Hi gela, un s' endureix com un troç de glaç. Aixó fa tornar fort, aixó. Un s' atreviria a qualsevol cosa, sense por per la séva salut.

BRAND

Bondlà i adéu! Vaig depressa.

LA MARE

Sí, tu sempre hi has anat. Encara eres un noi, que ja volgueres deixar el país.

BRAND

Aixó ho arreglava tot.

LA MARE

Deixa estar, fill méu, les idees de ta mare, i contenta-t am recullir su successió quan te caigui.

BRAND

Acceptant les deutes?

LA MARE

Quines deutes? No n' hi ha pas de deutes.

BRAND

Está molt bé. Més, si n' hi hagués, jo deuría pera liquidar-ho tot, pagar-les una a una. Al fill toca vetllar que cap crèdit no pesi damunt la memoria de la mare. Encara que trovés la casa buida, heretaria sempre les carregues.

LA MARE

Aixó no está escrit enlloc.

BRAND

No, aixó no figura pas en la llei escrita.

de la tomba, penses alguna vegada que ton ànima ha siguda compromesa en aquest mercat?

LA MARE

Lo que prova que hi penso, es que t' he fet capellà, fill meu. Quant l' hora haurà sonat, per preu de ton herencia, tu t cuidaràs de mon ànima. Si jo tinc immobles, valors, tu posseïeixes el poder de consolar, tens la paraula i la autoritat.

BRAND

Per llesta que sigas, calculas malament si m veus sota la mateixa claror que regna al teu voltant. Per tot, a la rodona, se troba en els pares sentiment com els teus. Vostre fill, per vosaltres, es un mandatari encarregat de conservar els vostres vells arrèus. De tant en tant entreveïeu alguna cosa eternal més enllà, i creïeu acostar-vos-ho trasmetent el vostre haver a la vostra descendencia. D' aquesta faissò pensèu fer entrar la vida en la mort car concebiu la eternitat com la suma d' aquesta llarga seguida d' anyades sobre la qual se fonamenten els vostres càlculs.

LA MARE

Déu meu! Les coses no anaven pas mellor en aquell temps que no hi van avui.... Es ben ditxós que t' hakis fet capellà. (Mirant-lo de mè: aprop) Hum! Vet-aquí gran i fort. Prò es-colta-m bé: cal ser més cuidadós de ta vida.

BRAND

Aixó es tot?

LA MARE

La vida? Que tenim de mellor en aquest mon?

BRAND

Jo t demano si no tents pas altre concell per donar-me.

LA MARE

Obra en tot tal com voldrás, menys quan se tracti de ta vida: jo te la he donada, vull que tu me la conservis. (Am rabia) Tot-hom parla d' aixó qu' has fet! Embarcar-se amb un temps semblant! He tingut una por! Hau-

Més n'hi ha un' altra gravada en tot cor honrat. An ella es que s deu obeir. Cega qu' ets, obra ls ulls i vèu! Has encetat lo que pèr-teneix an el Senyor, devastat l' ànima que t donà pera cuidar, deixat rovellar i arrocegar pel llot son imatge que reberes al neixer. Has embruterit de fanc les ales de ton esperit que demanava volar lliurement. Veu-la-aquí, ton deute! Que esdevindràs, quan el Senyor te demanarà son bé?

LA MARE (espantada)

Lo que esdevindrè?

BRAND

No temis res, ton fill pren aquest deute sobre d' ell. La imatge del Senyor, tacada per tú, serà purificada dins la meva ànima i per ma voluntat. Pots estar tranquila. Aquest assumpto no dormirà pas després de ta mort. Jo pagaré ton deute.

LA MARE

Deute i pecat, tu ho esborraràs tot?

un instant) Esser si mateix... i la herencia que s'ha rebut, els pecats de la raça que s'expíen? (S' extremeix i mira del costat de la campinya) Qui vé allà? Qui es aquesta dòna qu' avença, el dors tombat, els esguards a terra? Enfila el puig, s' atura i repren alè aguantant-se per no caure. Vet-aquí qu' enfonza avidament la mà en una gran butxaca com pera palpar-hi un tresor. Damunt ses magres pantorilles sos vells enagos semblen plumes damunt la pota d' un auccell de presa. Te l'aire d'un d'aquets aguilots que s claven a les parets de les masies. (Una angoixa l pren) Quina bufada de records d' infantesa venint de mon pais, de mon fiord, arriba amb aquesta dòna, m' agafa i m' enfredoreix com un trenca-néus glaçat? Misericordia! Aquesta dòna es ma mare!

LA MARE DEN BRAND

(baixa l puig s' atura a mija costa, fa para-llum am la mà i mira al sèn voltant)

Es allà, m' han dit. (S' apropa) Peste de sol! Gaire bé m fa cega. Ets tu, fill meu?

BRAND

Sí.

I ja s van acostant a la ribera, els llaúts de pesca, d' un en un, lliscant sobre el mirall de plata; i desde terra, les siluetes negres de la gent de platja, s' endinzen dintre l' aigua; i sobre els fons encara aclarits de horitzó, del sorral i de la mar, ressurtien fermes i marcades, am llurs actituds sinceres, serenes. Van i venen; se belluguen; salten i s blinquen; i al fi, junyeixen la barca als grans bous tranquils que s' entornen resignats, platja amunt treient el llaüt de l' aigua, arrocegant-lo fins al flanc dels altres qu' apar l' esperin pera l' sòn de la nit.

La parella silenciosa ha anat avençant entre el mar i les barques inmòvils.

La dòna, calladament ha lligat sa mà al braç del company, i allí resten, com sota un encís, sense adonar-sen del fret, corpresos d' una angúnia que té molt de carícia, en aquella hora tan placévola, tan dolça que sembla talment com si en l' aire hi surés quelcòm de temple, puríssim, relligiós, diví.

Tot calla; tot se fón. Fins les veus dels pescadors —qu' entorn de les barques arribades, esperen les que s' han endarrerit i van venint al fi, plegant la grossa espina ara negra, tota negra,— no ressonen en la platja com en el batre del sol, en plé dia. Sembla que an ells també se ls imposi la quietor de aquell cap-vespre d' hivern, lluminós com una aubada. Parlen poc, i sense críts.

Ja han tornat totes les barques pescadores. Es nit; una nit am clarors de celistia; freda i quieta, hermosíssima.

Els pescadors, la feina fêta, s' esmunyen com ombres; se fonen calladament. I la platja resta solitaria i muda; i solitaria i muda ha restat la parella escoltant-se els batecs del cor.

L' home sent en son braç la pressió refiada i amorosida de la mà de sa companya. Aquella realitat, tan desitjada, —ara, li apar tenir quelcòm de somni, quin temut despertar li posa un neguit en l' ànima, una frisança en l' esperit, quelcòm de voluptuosa inquietut. Ella, s troba fundament emocionada, amb un nús a la gola i una llàgrima als parpres,—

llàgrima que no sab ben bé si es de goig o de tristor; sent en tot son ésser vibrar un gran desig de que aquella hora beneida no s' acabés mai, mai; de que aquell braç volgut no s' deslligués més del séu, per tota la vida, de que aquell amor que ls uneix fós sempre gran, aquietador, infinit i fecond com aquella mar cantadora que s desplega a llurs peus am fresseig de seda nova.

Mentres tant, enllá, enfront del poblet llunyá—qu' ha guarnit el peu de la serra d' un collar de llums qu' espurnejen com un aparrador de joiells,— la Lluna s' aixeca com un gran sol de brasa ardenta, —sense raig,— dintre la foscor del cel. I davant d' ella, sobre el mar, va extenent-se una estela de llum rosa i daurada que tremola i palpita com un sí de verge enamorada.

—Oh! qu' hermós es aixó, exclama la dòna, lligant més fort son braç, acostant-se a l' aimat de son cor.

I mentres la deesa de la nit, se va enlairant magestuosa i bella, l' home inclinat sobre el cap de sa companya, li reconta una bella i antiga llegenda d' amor, florida de lliris, palmes i roses.... llegenda de sol i de somnis blaus, de mirtes i tarongers; d' amors purs, impalpables, serens com ulls d' angels, com parpallejos d' estels.

...;Oh! l' hermosa llegenda de l' antigor, nada d' un somni de poeta!.... ¡Com s' escáu en aquella nit dolcíssima, sense febres ni dolors, enfront d' una Natura tan amorosa!

Un bès, un sol bès ha trencat la llegenda. La Lluna de brasa roja va esdevenint d' argent, enlairant-se en l' horitzó —que s vá aclarint dolçament,— i desplega sobre el mar, mantells de llum platejada....

Platja avall, am ses tendreses i esperances, vá la parella oblidada del mon.... arrán de l' ona.

I les barques totes negres i quietes sobre el sorral, quan la parella s' ha allunyat, han restat com illuminades.

L. ESCARDOT.

Bell jorn

Nota d'hivern

*¡Qu' hermós i que sublim el jorn d'hivern
si brilla el Sol vessant esplendidesa!...
per el séu potent bès, pot-ser ofesa,
la maleida boira s va fonent,
i el camp somriu joiós en sa tristesa.*

¡Com me plau la jornada de l'hivern

*si l Sol amorosit sos raigs li envia,
enjoiant el camp de poesia
qu' enamorat somriu hermosament
entre mig de sa fonda melangia!...*

*Per xó tresco pel mon els jorns d'hivern
si am tot el séu esclat el Sol brilleja
i al trist i desolat camp, hermo-seja;
jel camp, qu' anyorodí del goig que sent
una síplica aper que humil fresseja!...*

F. CARRERAS PADRÓS.

ANIVERSARI

AVIU fa un any que varen sepultar-me en aquest lloc d'ignominiós desterro.

Totes les coses que m'envolten semblen haver prèns per aquesta trista diada la fesomia primitiva, com si, trencant la monotonia de la familiaritat, volguessin forsar-me a llegir en elles històries quasi oblidades i suggerir-me idees de revolta que contrasten irònicament amb ma total impotència i amb ma desesperança absoluta.

Un ambient de corprenedora tristura embolcalla ma cambra perduda en l'ala més apartada de l'asil i el rum-rum llunyà dels dement, interromput a intervals pels bufets de la tramontana, li dona com una sonoritat estranya de sepulcre, aont el meu respir i la remor dels meus més petits moviments ressonen amb vibracions esgarrioses d'ossamenta....

La llum vivíssima del sol ponent, entrant per entre ls ferros de la reixa m'inonda tota de colors sagnants i projecta sobre l'enrajolat de la cambra la méva silueta llarga, angulosa, com la d'un cadavre. Fins en els plecs de les cortines de l'arcoba i en la llaçada de cinta vermella que adorna ton retrat—oh ma Regina—sembla que hi ressucitin els records i hi renaixin les anyorances, com volguent arrastrar la méva ànima cap a la desesperació....

Però res té poder contra lo irremeiable; totes les tentatives del fantasiós esperit denen estrellar-se davant del meu horitzó tancat en el que no hi espurneja la més petita claror d'esperança.

I no obstant avui fa un any que vaig entrar en aquest lloc d'ignominiós desterro on deu consumir-se poc a poc el tresor de ma juvenesa....

Al pensar-hi—oh ma Regina—l'obsessió funesta me tortura horriblement, l'agulló de l'idea fixa m'exaspera d'aital modo que mon desig se morfon en un afany insensat de venjança. No, no puc resignar-me a l'idea de que creguis que soc boja i Déu sap si ls medis no m manquessin lo que fora capaç de fer pera provar-te que no ho soc. Desprecia, Regina méva, a qui malparli de mi! No ho soc pas de dement, no ho soc pas... Tot alló fou un engany, un justificatiu infame a l'horrible crim; però mon cervell, ma peña, mon judici tot es intacte, tot es sencer!

Si jo pogués parlar-te—oh ma Regina—si al menys algún dia arrivessis a llegir aquest llibre de memories, pera tu escrites, te convenceries de la veritat; veuries en tot son horror l'infortuni de la pobra reclosa, víctima ignoscenta dels més tremendos prejudicis. Allavors el compassiu despreci que mon record deu causar-te, se convertiria, no n dubto gens en veementíssim amor, com el que senties per mi en els millors dies de les nostres relacions afrodisiaques. Però la dissort implacable

me té condemnada a morir dintre les quatre parets de ma cambra de dement sense l'esperança de poguer-me sincerar un jorn davant de la dona a la qual, desde l'espertar de la méva adolescencia vaig sentir-me atreta per l'iman poderós de l'esperit i lligada pels vincols suavíssims de la carn insaciable....

Regina, Regina, en aquesta diada de commemoració sento despertar-se en les profunditats del meu ésser una munió de sensacions adormides, i en les cendres quasi fredes del meu passat hi veig brillar desitjos que guspiregen atiat pel buf del record i pel foc de la passió que rebrota...

Jo que ho creia tot acabat, jo que, pretenciosa, m figurava haver vençut l'invencible... a mida d'anar escrivint aquestes ratlles he sentit ressucitar en mi tots els antics ardors i en la méva sanc han tornat a apareixer assedegats de vida els germes revoltosos que guiaren a mon cos feble per la pendent fatal, fins a l'abim....

I com venen sobretot a la méva memoria, embolcallats en un vel de punyenta melangia, els jorns primers de la nostra coneixença... I com torno a viure en la méva imaginació exaltada les fases per les que va passar la méva ànima inexperta al seguir a la téva en sos treballs misteriosos de conquesta! De conquesta, dic?... de creació; perquè tu vas crear-me....

Avans de coneixe-t jo no existia; sense personalitat, completament inconscient, ma vida se esmunyia sense penes ni alegries, en una calma de cementiri. Però vas venir tu—oh ma Regina—i amb la llum fatídica dels teus ulls vas calar foc a la feixina de la méva ànima, abrasant-la tota en un desig formidable de plaers desconeguts; vas venir tu i amb l'iman de ton instint paradoxal atrevidíssim vas anar remoguent i fecundant els germes ignorants de ma sexualitat idèntica a la téva i vas orientar per sempre més mon instint que s'extremi de famolenca avidesa. Després, conscient del meu veritable destí sobre la terra, il·luminada per la flama del teu amor, vaig anar fent la méva via, sense temors ni inquietuts, sense fer cas del temporal que se m venia a sobre, sense aturar-me a meditar l'indignació qu' en la méva familia i en tots els estaments de la societat aixecava l'escandol de la méva marxa.

Fins que vaig caure aixafada en el cul-de-sac de aquell complot infame, preparació iniqua al més abominable sequestre que registra l'historia de les injustícies humanes.

Quadro de punyenta miseria qu' evoca avui la méva memoria en tot son horror...

Temps feia que la madastra m'espiaava. No era solzament la repugnancia moral lo que guiava els seus actes...; càlculs d'egoisme baix més que supersticions relligioses, foren els que la portaven instigada per l'home negre que mai l'abandonava a exigir del meu pare la méva expoliació i el meu desterro.

Ella mateixa vingué a dir-m'ho aquell vespre memorable...

I am quin cinisme va parlar! Refiada que les séves paraules devien quedar ofegades per sempre més en el silenci, va revelar-se tal com era: profundament pervertida i degradada. Tots els séus odis i rencunies de dóna dolenta trovaren justa expressió en les injuries abominables que aná escupint am ciencia diabólica...

Que va passar, després? No ho se... sols recordo com un somni qu' una glopada de sanc bullenta m' ofuscá l cervell en quant el nom de ma pobra mare apuntá en els llavis de la maleida, escarnit i deshonorat i que, folla de venjança, vaig tirar-me sobre d'ella, arrastrant-la en ma caiguda, mossegant-la, urpint-la, retorcent-la entre ls méus braços en una crisi espantosa...

Llargues hores després, durant les quals els sufriments físics i morals més horribles s' abocaren sobre méu, vaig revenir-me, trovant-me ajeguda sobre la catifa de ma cambra, mig núa, am la cara i els cabells xops d' una suor gelada, am les mans brutes de sanc i de xaliva i amb un gran pès al cap i com si una força irresistible volgues enfonsar-me sota terra.

Déu méu! Déu méu! perquè no vas matar-me aquella nit d' inesborrable memoria?

Comensava a esser de dia i la llum jovenívola del defora s' esmunyia per les cortines del balcó, eclipsant poc-a-poc la de les llanties i donant an els objectes que m' envoltaven un cert aire d' admonició... Men recordo, men recordo! mentres els plans difosos eixien i s' esborraven en ma pensa afadigada, la llum anava creixent fins que l quarto en fou inundat, i l sol allavors aclarí de sobte el méu cervell presentant-li suprema i absoluta l'idea de la llibertat,...

Més fou en va...; a l' aixecar-me resolta per fugir, la figura apoplética de l' home negre aparegué en la cambra i darrera d' ell, el metje de la casa, després el pare i el servei i gent extranya i tres forasters qu' am brutalitat inexplicable me subjectaren pels braços i m forçaren a seguir!...

Am quin esperit vaig travessar per darrera volta les habitacions de casa méva, allá a ont havia nascut, a on m'havía criat, a ont havia rebut les tendres de ma pobre mare i darrerament tots els mals tractes de mon pare degenerat i de ma madrastra odiosa!

No ho puc dir...; carregada amb el téu retrat, unic objecte que m permeteren emportar en mon desterro, caminava maquinalment, com un autómata, sentint com una necessitat d' obeir, aspirant pot-ser a la pau d' un asil pera poguer alleugerir les boires del méu cervell que m pesava com un mon ple d' injustícies...

Peró més tart, quant després de llarguissim viatge, en aquell cap-vespre memorable, la porta de ma celda s tançá darrera méu i vaig quedar-me sola, una por horrorosa, una basarda indescriptible

va invadir la méva ánima... En aquell instant suprém vaig veure en tota sa monstruositat el pervenir horrible que m' esperava i una desesperació formidable, assoladora, aná creixent, creixent en mi, fins a esbocinar-me el cor, fins a recremar-me les entranyes, fins a enarbolar-me tota en una furia indescriptible que féu de mi durant moltes hores una bestia repugnanta, revolcant-se en el llot dels més horribles sufriments!

No creguis per aixó—oh ma Regina—que renegui del méu passat tumultuós. Com vols que n renegui si totes les veus que parlen en mon ánima lleal i sincera me diuen que vaig obrar justament! El nostre amor sobrehumá atentava, es veritat, als mateixos fonaments de la vida escarnint i atropellant ses mes sagrades lleis. Però podiem obrar diferentment, deviem suicidar-nos fent enmudir en nosaltres la veu santa de la Veritat? podiem sustreure-ns a l' influencia de lo que la Naturalesa—justa o injusta en sos fatals designis—havia inculcat en la nostra sanc am sagell inesborrable? I després, quin crim hi havia en estimar-nos si ls defalliments inevitables de la nostre carn eren com santificats pel fervor moral de les nostres ánimes? I després, qué significava la pretenguda monstruositat de les nostres relacions sempre ocultes i verges de tota transcendencia social, davant dels fraus, dels vicis, dels adulteris, de tota la prostitució permesa i fins exaltada per la societat moderna?

Oh! aquesta societat mentidera, podrida per la disbauixa i envilida per la tradició, aquesta societat faritseua fou la que m'anatematisá i'm condemná, no poguent tolerar en mig de tanta hipocresía la llum d' un cor sincer i atrevit!

No hi fa res, no hi fa res! La claror que projecten les ánimes heroiques ilumina l camí que han de recorre les generacions futures. Dia vindrá que les tenebres de la superstició i de la tirania s' esvairán; avergonyides pels raigs feconds del lliure Amor quin adveniment fonamentat en la veritat i ia; justicia ha de renovar la Terra.

I mentres tant, oh ma Regina, que será de mi?... Empresonada en aquesta casa d' ignomínia de poc consól me serveix el pensar en la relativa utilitat del méu martiri... Jo prou busco en lo més llunyá de les probabilitats humanes una il·lusió que me aconhorti...

Peró res te poder contra lo Irremeiable; totes les tentatives del fantasiós esperit deuen estrellarse davant del méu horitzó tancat, en el que no hi espurneja la més petita claror d' esperança!

NARCÍS SERRADELL

Livorno

Dos Amors

Novela.

I.

JA desde l' començament de sos estudis que en Nasi sentia verdadera vocació, anant-se-li arrelant en el seu cor fins aleshores verge de tota afecció terrera. Per çó no es estrany que a l' entrar a Moral, tingués aquella franca alegria que l' feia semblar un infant quan pot satisfer un desig cobejat.

D' arribada al Seminari, un cop hagué presa possessió de la celda i arreglades totes les coses, va vestir-se la sotana flamanta, sentint una mena de goig tant intens, que no arribava á definir-lo; davant del mirallet que penjava en el recó del rentamans, hi passá una bona estona aplacant-se alguna arruga que s' dibuixava a les espatlles i a la màniga; les tabelles del darrera procurava que restessin ben posades. Més estona se li hauria escorreguda en aquella tasca, si no l' hagués soptat un toc de campana vibrant que li feu agafar d' una revolada l' *bonete*, i posant-sel am natural afectació, encara s'aguaitá a l' espill, sortint am son posat de sempre: humil però sense la exageració que caracterisa a tants confreres seus. Al corredor ja estaven afilerats tots els seminaristes, passejant-se entre amdós rengleres el Mestre de col·legials, seriós, inspirant més por que respecte. A una senyal que aquest féu, tots anaren desfilant cap a la escala am sepulcral silenci acompanyat pel trepig de tants peus; feien via cap a l' oratori, a on doblaren el reculliment. Col·locats als setis respectius, començá la cerimonia. L' altar era il·luminat, i l' ornava alguna toia cullida de fresc qu' embaumava. Resaren a mitja veu un himne litúrgic i mentrestant el Rector, am son posat grave i respectable, sortia de la sacristia revestit de sobrepellí i estola; s'adevantá cap a la barana del presbiteri. Els vidres de ses ulleres lluíen als raigs de llum dels ciris de l' altar. Acabá l' reso i torná l' silenci trencat solament pels débils estossecs d' algún que altre dels congregats.

Am caient de sermó, el parlament que ls endreçá corprenia de debó.

—Fills méus molt estimats: El pas que avuí donèu decantant-vos del mon, té una gran significació; considerèu que prenèu el hábit de mortificació i de sacrifici. Les afecções que posarèu d' avuí en avant als vostres germans han d' esser equilibrades i més aviat inclinada la preferència cap als desvalguts, als desencaminats; però l' essencia de totes les afecções, de tots els amors que flo-

reixin a la vostra ánima ha d' esser per aquest Déu del que ara n' entrèu com a servidors. Allunyèu sobre tot de vosaltres tota cobejança terrena. D' aquí poca estona l' Prelat sagellará aquest pacte que a gratcient formuleu amb el Suprèm Creador. Aquestos dies d' exercicis heu tingút prou temps de meditar-ho fonamentalment. ¡Ai d' aquell que, sentint dintre son cor predilecció per alguna cosa profana, s' atrevís a entrar al Ministeri sacerdotal! Si vol la infelicitat en aquesta vida, i pitjor encara la condempnació eterna, que fassa l' sort i que no deixi ls falsos convencionalismes!—

I com l' Angel de l' Apocalipsis, fulminava aquest anatema, agegantant-se la seva figura i accentuant-se la seva veu, al començ tremolosa i feble com la del conceller, que veient oberts mil perills al pas de la juventut an ell confiada, marca amb esperit paternal i am tota prudencia la vida dreturera que l' ha de dur a un noble fi.

Tots l' escoltaven amb el cap cot; molts am la conciencia serena, altres ennuvolada per tempestats més o menys passatjeres, però llampegant-hi cert remordiment i certa basarda. I anava seguint am vera unció evangélica:

—Els que ofereixin sa testa a les estisores del gerárquic superior, pensin, sobre tot, que no poden recular a cullir aquelles falses gales, despulles de les mondanals cobejances, sinó a riscos de un sempitern anorreament. Treièu els ulls de la escoria, i badeu-los a la llum serena; feu-se sórts a la veu de la sirena temptadora, i escoltèu ben atents la del divinal mestre; vostres ulls vejin espais enllá, vostre olfat senti no més que l' perfum de una gloria eterna, i vostre tacte sia consagrat no més a palpar els remeiosos conhortos que han de dur la pau a les ánimes malaltes.—

Alguns no pogueren contenir l' enterniment que ls inondava, i l' exteriorisaven am silencioses llágrimes; altres deixaren anar algún senglot que arribá fins al vellet ministre que posava tot son seny i encara més son cor en l' amonestament dels joves seminaristes que, poc després, havien d' entrar a la Clerecia.

—Desfogeu-lo aquest cor; reposèu vostres sentiments a l' ombra sagrada d' aquesta Creu; ¡ai dels que s' mostrin insensibles a les santes amonestacions, a les amenaces i a les divines inspiracions del Martre del Calvari!

En Nasi se sentia tot corprès, i havent ullat l' abím terrible que separa l' mon, de la vida d' espines que havia de pendre pera arribar al fi per que s' considerava cridat, s' hi tirá resoltament, sense experimentar cap recança. Tot el bagatge que duia aleshores el podia fer seguir sense sentir-sen recriminat per la veu de la conciencia que sempre la havia conservada pura.

Poc després amb el sobrepelliç plegat sota l braç s'encaminava aquell estol simpàtic cap al Palau del Senyor Bisbe, qui ls debia conferir la primera clerical *tonsura*; per la via troaven els vellets canonges i beneficiats que acudien al rés de la Catedral, cridats per la monòtona veu de la «campana de la son.» Formaven contrast: els uns marxant plens de juventut i d'energia cap a les files dels soldats de una religió santa i vera que van a lluitar fins al sacrifici per la veritat i la vida; els altres, fet ja l séu servei, reserva del Sagrat Temple, oferien l'encens i les pregaries al Déu de infinita bondat. A tots els esperava, per çó, un mateix fi: la salvació de un poble pecador que an ells acudia per alcançar misericòrdia.

II.

L'hivern havia sigut fret de debó; i en aquell recó de mon encara més.

El seminari s'hi aixeca imponent als embats dels tempirs. Les néus, que tantost mai abandonen les altívols montanyes que l volten, enviaven llur geladora alenada cap a les celdes de la banda ubagosa, i les enfredorien de debó, fent-hi insoportable la estada llevat en les hores del repós. Per çó en Nasi aquella mig-diada, en havent dinat, com pera donar la bona arribada a la primavera, esbatanava ls porticons de la finestra, deixant entrar aquell sol tant aconhortador que besava tots els recons de la celda, donant-hi una suau escalforeta, revifant al jove estudiant com concedint-li certa llibertat: la d'estar-se solet d'allavors en avant, fins a fi de curs, fora la comunitat que regnava en tots els actes, pels rigors del fret. Ara no; ara tindria bones estones per estar-se solitari a la cambra, estudiant-hi i encomenat-s'hi a Déu am l'amplitud d'acció, fora l'encongiment a que l subjectava la contínua presencia de tans companys.

Els pics alterosos d'enfront encara blanquejaven, però l sol tenia més virtut que la alenada que la néu llençava cap avall a la rónega ciutat. Amorosides de nou les déus dels paratjes emboscats, el riu en rebia bon tribut i tornava a baixar fressós i enjogasat esvanint la monòtona quietut de l'hivern. Els cants de les aus sovintejaven, i algunes parelles d'esbojarrades aurenets en giravolta contínua cercant lloc en les barbicanes del teulat, atreien les mirades den Nasi que les seguia amb una estranya recança que no s sabia explicar; i més encara ficsant-se am la més aquietada que ja havia trobat recó pera niar, al dessobre mateix de la séva finestra des d'aon cada dia l desvetllarien a la mati-

nada ls frissosos xisclets que s barrejarien am la veu del rossinyol que ja començava d'assajar ses passades pels destrenats sálzers d'abaix el prat.

¡Que bonic el trovava aleshores el prat! ¡Cóm l'anyorava aquell es bargir-s'hi de quan era extern! La vida reclosa que fins allavors havia menada am vera alegria, per que sentia enfortir-se son esperit, allavors, en aquell precís moment, se li feia enutjosa; amb el desvetllament de la Naturalesa, al començ de la primavera, sentia quelcom a dintre séu..... una mena de sentiment que no sabia aon depositar-lo; un senglot entendreit li trasbalsava les entrayes, i tornava a guaitar les voltadores aurenets, atrafegades les dugues que niaven sobre sa finestra, en portar pessics de fanc i alguna broça pera coixí dels fruits primerencs d'una época d'amor. I explaiant més la mirada, veia per els caminets de les fonts parcelles joves fruitint dels esplendors de la estació florida; algunes movent soroll am rialles que arribaven fins an ell; altres silencioses, trescant calmosament i aturant-se pels marges a abastar flors que esclataven clapejant d'encesos colors la verdor forta dels herbeis. Aquell era el passeig predilecte de la gent que cerca esbarjo; i ara n venia l temps... Bé n soptá i soptá d'idilis que l distreien de ses tasques! Alguns moments arribava a sentir-ne remordiment d'aquella curiosa persistència; però, pel fresseig de les ventalles de les finestres veines, endevinava a altres companys séus donant vida al cor am les visions assolaiades, i precisament eren companys que gaudien de certa bona fama i llur conducta era retreta com a model pels superiors.

ANTÓN BUSQUETS I PUNSET

(Seguirà)

Llibres quina adquisició recomaném an els nostres abonats

Obres Completes de Mossen Jacinto Verdaquer
Edició de gran luxu, editada per la casa Josep Agustí de Barcelona. Han sortit els volums I i II, que s venen al preu de 10 pessetes exemplar.

La Moral en el Teatre

Per Emili Tintorer.—preu 3 pessetes.

Fent Cam.

Aplec d'estudis i narracions per Lluís Via
—preu 3 pessetes.

El Triunfo de la Democracia

Per A. Carnegie. Traducció castellana.—
Preu 2 pessetes.

Comedia d'Amor, (dos actes).

Per Pompeu Creuet.—Preu 2 pessetes.

Catalunya a Grecia

Estudis històrics i literaris, per A. Rubió i Lluh.—Preu 50 céntims.

Petits Concurs de EMPORIUM

Amb el present comencem els nostres petits concurs. Voldriem contar am medis pera donar premis de verdadera importancia, més, desgraciadament, no es aixis, ja que la petita quantitat qu' avui oferim representa pera nosaltres un verdader sacrifici.

Però de tot ens considerarem per ben pagats si l public continua dispensant-nos son favor, i si aquest no mimva, per la nostra part no escatimarem res pera fer de EMPORIUM una de les mellors publicacions de son genre.

CARTELL

DEL PRIMER "PETIT CONCURS" DE "EMPORIUM"

Se concediran **25 PESSETES** al mellor treball literari en prosa.

Aquest concurs se regira per les següents:

— B A S E S —

1.ª La extensió dels treballs no podra passar de 40 quartilles de les ordinaries (22 x 6) de lletra corrent.

2.ª El plaço d' admissió de treballs, que comença avui, se tancarà a les 12 de la nit del dia 28 de Febrer prop-vinent.

3.ª Tots els treballs escrits en una sola cara de les cuartilles, am lletra intel·ligible que no sigui la del autor, i en llengua catalana, deurán esser enviats an aquesta redacció acompanyats d' un plec clós contenint el nom i domicili de l' autor.

4.ª Se concediran tants accessits i mencions honorífiques com el jurat cregui convenient.

5.ª Tots els treballs distingits siga amb el premi, accessits o mencions quedarán per un any propietat de EMPORIUM i tots aniran publicant-se en aquesta revista.

6.ª Oportunament s' anunciarà les persones qui formaran el jurat calificador.

Palafrugell 15 de Janer de 1906.

El Redactor en Cap,

JOAN LINARES I DELHOM.

ILUSTRACIO CATALANA

Un any 30 pessetes = GRANS REGALOS per valor de 30 pessetes

LA SUSCRIPCIO DE 1906 SURT DE FRANC

SORTIRA PER
ANY NOU

PILAR PRIM

NOVELA DE
NARCIS OLLER

5 PTES.

PRIMER REGALO
als suscriptors de la

ILUSTRACIO CATALANA

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

GRAN SURTIDO
— en —
generos de punto

Botet y Bladó

38 - CALLE BOQUERIA - 38

BARCELONA

MANTAS DE VIAJE
PAÑOLERÍA
en seda é hilo

NOVEDADES PARA CABALLERO Y SEÑORA

Los remedios homeopáticos que el
Dr. FUREST emplea para tratar á
los enfermos TIFUDICOS, son:

SOLUBILIS
RHUS-TOXICOLENDRUM
BRIONIA-ALBA
y BELLADONA

CLINICA FUREST Teléfono -207- GERONA

PASTES D'ALIMENT PERA SOPA

a basa de Gluten

DE

MAGÍ QUER

BARCELONA

Els expendedors

*d' aquestes pastes tenen la garantia de no
esser multats per vendre adulterats*

S'envien mostres i preus a qui ho demani.
Dirigir-se al seu Representant JOAN FONOLLEDA
2.-Pelayo-2.-BARCELONA

MASSANÉS I PUJOL

PRIMPESA 27.—BARCELONA

—*— CONSERVES —*—
FORMATGES * MANTEGUES

La casa qu' exporta menys a l' Ampurdá

Dirigir-se al seu Representant JOAN FONOLLEDA
2.-Pelayo 2.-BARCELONA

Francesc Marull. - Palamós

Representacions i Comissions

Agent de Segurs
Contra - Incendis,
Marítims
i de Vida

Venda d' objectes
pera la fotografia

Suscripcions a periodics
i Comers de llibres

Admissió de encàrrecs
de treballs d' imprenta
i d' encuadernació

FUMADORS

PER CONSERVAR

LA SALUT

Fumeu el paper SIMÓ

Bierge y Casals

Rech, 10 - BARCELONA

CONSERVAS,
QUESOS
y MANTECAS

La casa que más exporta al Ampurdán

JOANOLA i RIBAS

IMPRESSORS

29, Sant Sebastiá, 29 -- PALAFRUGELL

Treballs tipogrífics de totes classes

Confitería i Pastissería

DE

DOMINGO SABATER

Elaboració dels renomats BISCUITS FULLATS, MODERNISTES, HEROES, ADMETLLATS i tota classe de PASTES.

Gran varietat de capses de totes mides amb assortit de classes.

LA BISBAL

Plaça de la Constitució, cantonada al carrer de les Donçelles

FRANCESC CANET

Llibrería - Revistes - Diaris

2 - Pujada al Castell - 2 * FERRAS